

S soortgenoten

Jaap Mook †

Entomoloog Jaap Mook (1928) is 1 februari in Leiden overleden. Hij studeerde biologie in Groningen en promoveerde daar in 1967 op onderzoek naar verspreiding en overleving van rietvliegen. Hij werkte vanaf 1955 bij het biologisch veldlab voor de IJsselmeerpolders van het Instituut voor Oecologisch Onderzoek (nu NIOO-KNAW) in Kampen en later bij vestigingen hiervan in Arnhem en Heteren.

Jaap van der Meer

Wiskundig bioloog Jaap van der Meer (1959) is in Wageningen benoemd tot buitengewoon hoogleraar Sustainable Marine Food Production, een leerstoel gefinancierd door Wageningen Marine Research (WMR). Hij studeerde biologie aan de Vrije Universiteit (VU) in Amsterdam en promoveerde in 1997 in Groningen op populatiedynamiek van vogels en hun prooiën. Van der Meer werkte van 1989 tot 2019 bij het NIOZ en is sinds 2019 bij WMR. Sinds 2007 is hij al bijzonder hoogleraar mariene populatiebiologie bij de VU.

Jaap Mennema †

Plantentaxonom en stadsecoloog Jaap Mennema (1930) is in Den Haag overleden. Hij studeerde biologie in Leiden, werkte enige jaren als leraar in het middelbaar onderwijs en werd in 1965 medewerker bij het Rijksherbarium in Leiden. Daar werkte hij onder meer aan de *Atlas van de Nederlandse Flora* en promoveerde in 1989 op onderzoek aan het plantengeslacht *Lamium* (dovenetels). In 1988 werd hij stadsecoloog in Den Haag. Na zijn pensionering was Mennema actief voor de Heimans en Thijssen Stichting en KN-NV-afdeling Den Haag.

Jac Niessen

Bioloog Jac Niessen (1955) nam 1 februari afscheid als wetenschapsvoorzitter van Wageningen University & Research (WUR). Hij deed de lerarenopleiding biologie en scheikunde in Tilburg en studeerde daarna biologie in Nijmegen. Niessen werkte vanaf 1986 als redacteur voor Foundation Scientific Research en Stam Tijdschriften, onder meer voor het *Landbouwkundig Tijdschrift* en *Bionieuws*. Hij werd in 1992 wetenschapsvoorzitter bij NWO en stapte in 2003 over naar de WUR.

ERC Proof of Concept Grants

De European Research Council heeft 55 onderzoekers een ERC Proof of Concept Grant van 150 duizend euro toegekend voor commerciële exploitatie van hun onderzoek. Hieronder bevinden zich biotechnoloog Frank Hollmann (TU Delft), medisch biotechnoloog Davide Iannuzzi (VU Amsterdam), biomechanicus Sarthak Misra (UT Enschede), celbioloog Rebekka Schneider-Kramann (Erasmus MC Rotterdam / Uniklinik RWTH Aachen, DE) en medisch bioloog Mangala Srinivas (CSO Cenya Imaging, Arnhem).

INTERVIEW

Wetenschapsjournalist Nienke Beintema tekent zeearend op

‘WE MOGEN BLIJ ZIJN MET ONZE NIEUWE NATUUR’

DOOR WILLY VAN STRIEN

Terwijl onze natuur achteruit holt, ontwikkelt zich iets moois tussen land en water, constateerde Nienke Beintema toen ze op zoek ging naar de zeearend.

Het is een magisch feit dat de zeearend zich thuis voelt in Nederland. Terwijl de natuur er slecht voor staat, hebben we hem kennelijk voldoende te bieden. Dat heeft me echt verrast’, zegt wetenschapsjournalist, bioloog en natuurliefhebber Nienke Beintema. Ze schreef *De zeearend*, als onderdeel van de serie boeken over vogelsoorten van uitgeverij Atlas Contact; het boek kwam op 12 februari uit.

Beintema ontmoette de redacteur van de vogelserie een paar jaar geleden en zei hem dat het een prachtige serie was, maar met jammer genoeg alleen mannelijke auteurs. Doe er wat aan, antwoordde hij. Afgesproken, voegde hij toe toen ze niet meteen terugkrabbelde. ‘Dus daar stond ik met mijn grote mond. Ik zat eraan vast. Na een tijd mailde hij dat het serieus bedoeld was en of ik maar met een voorstel wilde komen.’ Ze koos de stoerste soort die er is: de zeearend. ‘Een coole vogel, waar ik een band mee had. Ik had ze als student gezien in Noord-Duitsland, en later toen ik als walvisgids werkte in Noord-Noorwegen, onder meer bij het eiland Andøya. Daar vlogen ze de hele dag om je heen en als je aan land ging en tegen de bergrug oplom, vlogen ze je haast in het gezicht. Ik vroeg me af: hoe kon die indrukwekkende vogel zich in 2006 succesvol vestigen in ons aangeharkte, natuurloze en vervuilde land? Er broeden nu twintig paren en kenners verwachten dat dat in tien jaar zal oplopen tot honderd.’

WILDERNIS

Zelf had ze geen hoge pet op van de Nederlandse natuur. Om ruige landschappen en ongerepte wildernis te kunnen beleven, week ze zo vaak als maar mogelijk was uit naar noordelijke streken. Zo verbleef ze twee keer met haar gezin (man en twee zoons) in een geïsoleerd dorpje in Noordwest-Canada, vlak bij de grens met Alaska, eerst een half jaar, daarna nog eens een jaar. Er was wifi, dus ze kon haar werk blijven doen. ‘Ik denk er met weemoed aan terug. Net als de mensen daar bakten we ons eigen brood, kweekten we groente, hakten we hout en gingen we vissen. We hebben er volop gekampeerd, gekanoed en fikkie gestookt. De jongens vonden het geweldig. En

altijd waren er dieren rondom: eland, zwarte beer, grizzlybeer, lynx, bever.’

Daar woonde ze nog toen het plan voor het boek concreet werd. Ze ging meteen aan de slag: ‘In Canada leeft de Amerikaanse zeearend of *bald eagle*, die nauw verwant is aan de Europese en dezelfde levenswijze heeft. Als gezin maakten we excursies die we anders ook gedaan zouden hebben, maar nu gingen we doelgericht op zoek naar zeearenden. We zagen er veel. Toen we eens op een strandje zaten, waren we omringd door wel twintig vogels.’

Liefde voor natuur had Beintema van huis uit meegekregen. Beide ouders waren bioloog; vader Albert schreef, na een carrière als weidevogel-onderzoeker, voor de vogelserie een deel over de grutto en een over de bergeend. ‘We gingen vroeger op vakantie naar Scandinavië en de Alpen. Mijn hang naar ruige landschappen is jeugdnostalgie, maar ik heb het verder doorgedreven. Toch kende ik amper vogels toen ik biologie ging studeren; mijn ouders hadden me niet willen overvoeren.’

BEJAAGD

Terug na het Canadese avontuur ging ze in Nederland met vogelaars, onderzoekers, boswachters, een fotograaf en een tekenaar op zoek naar de zeearend, ook om te horen hoe die verschillende mensen zijn aanwezigheid beleefden. Ze zat met de vraag waarom de vogel het hier tegenwoordig goed doet, en wilde ook weten waarom mensen dat zo mooi vinden, na hem vroeger gehaat en bejaagd te hebben.

Zelf was ze niet blij geworden toen ze, jaren geleden, haar eerste Nederlandse zeearend zag in Flevoland. ‘Het maakte me indertijd triest, want ik dacht: wat moet die hier in die kale polder?’ Maar nu, net terug uit de Canadese wildernis, kreeg ze in brok in de keel toen ze er drie zag vliegen in de Biesbosch, twee volwassen dieren met een jong: ‘Ik heb mezelf moeten dwingen om mijn zwartgallige natuurbeeld van Nederland bij te stellen. Natuurlijk: het agrarisch landschap en veel natuurgebieden zijn enorm verarmd. Maar er is de afgelopen twintig jaar nieuwe natuur gemaakt, vooral op de grens tussen water en land: vooroevers, uiterwaarden en delta’s. En die natuur blijkt voldoende kwaliteit te hebben voor de zeearend en andere soorten. Het is geen oorspronkelijke wildernis, het wordt geen compleet ecosysteem. Toch vind ik dat we er blij mee mogen zijn en door moeten gaan met natuurontwikkeling. Er is nog heel wat mogelijk.’

Als klap op de vuurpijl zag ze vorig jaar een zeearend in de duinen vlak bij haar huis, gespot door haar tienjarige zoon. ‘Geweldig. Maar toch: we hebben plannen om opnieuw naar Canada te gaan. Nu echt voor langere tijd.’ ■

Toen we eens op een strandje zaten, waren we omringd door wel twintig vogels’

FOTO: RENUKA BADHE

Wetenschapsjournalist Nienke Beintema: ‘Ik heb mezelf moeten dwingen om mijn zwartgallige natuurbeeld van Nederland bij te stellen.’